

Таймасов Ю.С.

старший викладач,

*Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності Харківської області*

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ

Діагностика розвитку професійної компетентності фахівців пожежно-рятувальної служби в процесі підвищення кваліфікації проводиться за критеріями, які відображають зміст її компонентів.

У психолого-педагогічних джерелах критерій розглядають як: набір якісних характеристик, які застосовуються для оцінювання [7]; головною ознакою, на основі якої здійснюють оцінку, порівняння реальних професійних явищ, при цьому ступінь вияву, якісна сформованість, визначеність критерію виражаються у відповідних показниках, які характеризуються, у свою чергу, низкою ознак [1, с. 93; 5]; як ознаку, на основі якої проводиться оцінка, визначення або класифікація чого-небудь [8].

Над питаннями критеріїв і показників психологічних явищ і їх співвідношення працювало багато науковців, а саме: Ю. Бабанський, А. Галімов, П. Городов, с. Максименко, В. Ягупов та ін. [1; 4; 6; 9].

Так, О. Барабанщиков трактує критерії декількома способами, а саме: це показник, об'єктивний вияв чого-небудь; це психологічна установка діагноста; це мірило, тобто правило, яким треба користуватись при діагностуванні [2].

Оригінальним є визначення поняття “критерій”, що було використано в дослідженні А. Галімова: «критерій виражає найзагальнішу сутнісну ознаку, на основі якої здійснюють оцінку, порівняння реальних педагогічних явищ, при цьому ступінь вияву, якісна сформованість, визначеність критерію виражаються в конкретних показниках, які характеризуються, у свою чергу, низкою ознак» [4]. Перелік вимог, які висуваються до критеріїв: об'єктивність, ефективність, надійність, висока достовірність та спрямованість [3].

Критерії повинні бути розкритими, включати в себе менші одиниці вимірювання, що дасть змогу у практичній діяльності «виміряти» дійсність у порівнянні з ідеалом. Одиниці вимірювання критеріїв – показники, які є типовим і конкретним виявом, суттєвою стороною досліджуваного явища або процесу, за яким можливо сказати про його наявність та рівень розвитку.

Зважаючи на компоненти професійної компетентності фахівця пожежно-рятувальної служби, їх сформованість розкривають такі критерії: особистісний критерій – рівень сформованості професійної спрямованості особистості фахівця пожежно-рятувальної служби; змістовий критерій – рівень знань фахівця пожежно-рятувальної служби стосовно специфіки роботи та рівень володіння професійними вміннями, які дуже важливі в практичній діяльності пожежного-рятувальника; аналітико-оцінний критерій – рівень розвитку спроможності фахівця пожежно-рятувальної служби до самоаналізу, самооцінки, самовдосконаленню тощо.

Показники кожного критерію визначаються на основі змісту відповідного компонента професійної компетентності фахівця пожежно-рятувальної служби.

Особистісний критерій має наступні показники: зацікавленість професійною діяльністю в умовах навчання; мотивація професійного зростання в службовій діяльності, пов'язаної з рятуванням людей; розвиток сформованих професійних якостей особистості фахівця пожежно-рятувальної служби (гуманність, толерантність, альтруїзм, відповідальність, сміливість, любов до людей, інтуїція, доброзичливість, комунікабельність, емпатія, такт, спостережливість, оптимізм, професійний ріст, витримка).

Змістовний критерій має наступні показники: засвоєння професійно-значущих знань (загальнонаукових, загальнокультурних, психологічних, спеціальних знань); сформованість основних спеціальних пожежно-рятувальних умінь (діагностичних, орієнтаційно-прогностичних, конструктивно-проектувальних, організаційних, комунікативних) і навичок.

Аналітико-оцінний критерій має наступні показники: здатність аналізувати та оцінювати власну професійну діяльність; уміння виправляти власні недоліки; прагнення до професійного росту; здатність до саморегуляції, самовдосконалення, саморозвитку в ході професійної діяльності.

Рівень розвитку професійної компетентності фахівця пожежно-рятувальної служби залежить від ступеня розвитку її компонентів. Вони розрізняються один від одного в індивідуально-особистісному плані, рівнем усвідомлення своєї професійної позиції; рівнем засвоєних професійно-значущих умінь, знань та практичних навичок, усвідомлення своєї відповідальності за правильні дії при рятуванні людей, тварин та матеріальних цінностей та в цілому при ліквідації надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Бабанский Ю.К. Педагогика / Ю.К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1983.
2. Барабанщиков А.В. Военно-педагогическая диагностика / А.В. Барабанщиков, Н.И. Дерюгин. – М. : ВУ, 1995. – 108 с.
3. Вергасов В.М. Активизация познавательной деятельности студентов в высшей школе / В.М. Вергасов. – К. : Вышш. шк., 1985. – 176 с.
4. Галімов А.В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи з особовим складом : [моногр.] / А.В. Галімов. – Хмельницький : Вид-во Нац. акад. держ. прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2004. – 376 с.
5. Герлянд Т. Сучасні аспекти формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників / Т. Герлянд // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2010. – № 1/2. – С. 37-43.
6. Максименко С.Д. Загальна психологія : [навч. посіб.] / С.Д. Максименко, В.О. Соловієнко. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.
7. Сидоренко В. Сутнісні характеристики професійної компетентності / В. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – № 5. – С. 3-7.
8. Сладкевич В.П. Мотивационный менеджмент: курс лекций / Сладкевич В.П. – К. : МАУП, 2001. – 168 с.
9. Ягупов В.В. Педагогіка : [навч. посіб.] / В.В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.